

177.00
53
17

Пролетары усіх краёў, злучайцеся!

Камуністычная Партыя Бальшавікоў Беларусі.
Калінінскі Акруговы Камітэт.

В. КНОРЫН.

КАМУНІСТЫЧНАЯ

★ ★ ПАРТЫЯ ★ ★

НА БЕЛАРУСІ.

ВЫДАЊНЕ
КАЛІНІНСКАГА АКРУГОВАГА КАМІТЭТУ КП(б)Б.
г. КЛІМАВІЧЫ — 1925 г.

ЗКПІ (47.60)

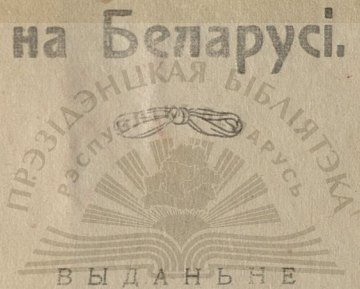
К-53

Пролетары усіх краев, злучайцеся!

Камуністычная Партыя Бальшавікоу Беларусі.
Калінінскі Акруговы Камітэт.

В. КНОРЫН.

Камуністычная Партыя
на Беларусі.

Калінінскага Акруговага Камітэту

К. П. (б) Б.

г. КЛІМАВІЧЫ

1925 г.

Ф.Н.

Урадавая Бібліятэка
299098
Імя ГОРКАГА

ПРАДМОВА.

Лішне зацьверджаць, што кожнаму сябру КПБ неабходна добра ведаць гісторыю свае партыі, этапы яе разьвіцьця і яе рэвалюцыйныя дзейнасьці і інш. Між тым да гэтага часу у нас ня маецца больш менш сур'езных матэр'ялаў, з якіх-бы мы маглі-б браць усё неабходныя веды адносна нашае Комуністычнае Партыі Беларусі, з чаго пачала яна і як дайшла да таго становішча, якое яна займае ў сучасны момант у працэсе сусьветнай сацыяльнай Рэвалюцыі.

Калінінскі Акругком КПБ у мэтах даць магчымасьць сябром і кандыдатам партыі і КСМ Калінінскае Акругі вывучэньня гісторыі нашай партыі, рашыў выдаць у дастаточным ліку экзэмпляраў папулярны твор на гісторыі КПБ аднаго з старэйшых кіраў-

нікоу нашае партыі В. Кнорына, якому у
свой час прышлося перанясеці вялікі ця-
жар у справе складаньня і арганізацыі на-
шае партыі у самы цяжкі і адпаведны мо-
мант.

Мы гэтым мысьлім дапамагчы усеі Ак-
руговай партыйнай і комсамольскай аргані-
зацыям у справе вывучэньня гісторыі нашае
партыі і з свайго боку упэўнены, што усе
сябры і кандыдаты партыі і КСМ прымуцца
энаргічна за вывучэньне яе так, што у блі-
жэйшы тэрмін ня будзе ні воднага, які ня
знау-бы гісторыі нашае партыі.

Валінінскі Акружок КП(б)Б.

Комуністычная партыя на Беларусі.

I.

Фронт імперыялістычнае вайны падзяліў Беларусь на дзве часткі. На нямецкі бок акупацыі засталася Вільня, Горадня і блізка што ўся цяперашняя польская Беларусь. На рускі бок акупацыі застаўся Менск, які зрабіўся рэзідэнцыйным штабам заходняга фронту. Але з рэвалюцыйным рухам па ўсёй Беларусі распраўляліся аднолькава. З раёнаў, якія пакідаліся рускімі войскамі, насельніцтва выганялі ў сярэдзіну Расіі, дзе яно было кінута на нікчэмнае існаванне ў палках. На тых абшарах, дзе рускія войскі заставаліся, адбываліся многалікавыя мобілізацыі, арышты і ссылкі 1915—16 г. г., і панаваў ашалелы рэжым кіравання ляфрантовай паласой. Дзякуючы ўсяму

гэтану, сацыялістычны рух на Беларусі напярэдадні Лютаўскае рэвалюцыі быў зусім спаралізаваны. Ніякіх арганізацый, маючых пэўную форму, ня было. Існавалі сякія-такія, пераважна інтэлігэнцкія групы, якія ня мелі зьвязку з масамі і не вялі масавай працы. А ад бальшавіцкіх арганізацыяў сярод мясцовых рабочых не засталася і знаку.

Але Лютаўская рэвалюцыя выявіла, што імперыялістычны фронт хавае у сабе вялікі лік старых і спрактыкаваных бальшавікоў, кінутых сюды да 1916 году і прыцягненых да працы у г. зв. грамадзкіх арганізацыях. Ня будучы аб'яднанымі для сыстэматычнай партыйнай працы, гэтыя таварышы, аднак, наладжвалі парады дзеля распрацоўкі бягучых пытанняў. Лютаўская рэвалюцыя прымусіла бальшавікоў, якія знаходзіліся на заходнім фронце і у Менску, парупіцца на конт аб'яднання і самавызначэння. Але выявілася, што у гэтыя дні бальшавікоў, якія азначаліся, яшчэ мала. Створаная у Менску у пачатку сакавіка сацыял-дэмакратычная аргані-

заця прыняла згодніцка-меншавіцкую пляц-форму, паставіла сваім заданьнем аб'яднаньне усіх мясцовых соцыял-дэмократаў бяз розьніцы фракцыяў і назвала сябе Менскай Аб'яднанай Організацыяй Р. С.-Д. Р. П. Нямогалікавыя менскія большавікі разумелі сваю абасобленасьць і занадта разумелі, што людзям, закінутым сюды з Піцэру, Масквы і Іванава, у дробна-рамесьніцкім Менску утварыць большавіцкую організацыю-справа цяжкая. Дзеля гэтага большавіцкая група парашыла увайсці у „аб'яднанку“ для таго, каб у сярэдзіне яе весці барацьбу за свой уплыў на соцыял-дэмакратычныя масы, наладзіць зьвязак з менскімі рабочымі і жаўнерамі і адцягнуць ад меншавікоў лепшую частку тых, хто увайшоў у „аб'яднанку“. Аднак, меншавікі умелі скарыстаць сваю перавагу. Яны усімі спосабамі перашкаджалі распаўсюджваньню большавіцкае літаратуры, высувалі толькі свае фракцыйныя лезунгі, не давалі большавіком свабоды прапаганды. Зыходзячы з прынцыпу на-зафракцыйнасьці,

менская «аб'яднанка» дэлегавала сваіх прадстаўнікоў на абедзьве канфэрэнцыі, якія адбыліся у красавіку, — на бальшавіцкую і меншавіцкую — з дарадчымі голасам. Але гэтыя канфэрэнцыі, зусім выразна выявіўшы тактычныя й стратэгічныя заданьні як меншавікоў, гэтак і бальшавікоў, патрабаваўшыя ад провінцыянальных аб'яднаных арганізацый самавызначэньня у той або іншы бок, былі пачаткам канца «аб'яднанкі» і пачаткам абфармленьня самастойнай бальшавіцкай арганізацыі у Менску. Асяродкам для бальшавіцкага арганізацыйнага абфармленьня стала соцыял-дэмакратычная фракцыя Менскага Савету, у якой ужо у красавіку бальшавікі мелі значную вагу, а на выбарах у траўні атрымалі абсалютную большасьць. Пад аховай соцыял-дэмакратычнае фракцыі Менскага Савету адбываліся першыя сходы (19 траўня, 2 чэрвеня) усіх бальшавікоў, уваходзячых у аб'яднаную арганізацыю, на якіх выпрацоўвалася тактыка расколу, тактыка заўладаньня арганізацыяй, тактыка бальшавіцкае масавае

работы. 19 трауня было абрана Часовае Бюро
большавікоу на чале з т. Мясьніковым. Гэтае
Бюро распачало кампанію за уваход у партыю
сярод жаўнераў менскага гарнізону і фронту,
стварыла большавіцкую вайсковую органа-
цыю, а гэтак сама накіроувала у сваіх інта-
рэсах соцыял-дэмакратычную організацыю
Менскага Савету.

Гэткая праца большавікоу не магла быць
не зауважана меншавіцкімі правадырамі
«аб'яднанкі», якія апынуліся перад фактам
магчымага захопу большавікамі усяе „аб'яд-
нанкі». Зрабілася вачавідным, што праз вай-
сковую організацыю увайдзе у партыю гэт-
кая колькасць новых сяброу, якая дасць
большавіком абсалютную большасць. Вось
чаму меншавікі парупіліся знайсці зачэпку,
каб закончыць раскол органацыі, які ужо
фактычна вызначыўся. Гэткай зачэпкай была
пасылка дэлегата ад ваенкі на Усерасійскую
Конфэрэнцыю вайсковых органацыяу пры
Ц. К. Р. С.—Д. Р. П. (больш.). 17 (4) чэрвеня

раскол быу абформлены і абраны першы
большавіцкі Менскі Комітэт Р. С.—Д. Р. П.

II.

Утвараны 17 чэрвеня Менскі Камітэт
Р. С.—Д. Р. П. агласіу свой маніфэст, у якім
рэзкімі словамі зазначыу меншавікоу-згодні-
кау і соцыял-збратнікау. Пасьля гэтага зараз-
жа пачалі закладаць партыйныя ячэйкі, як у
аддзелах гарнізону, гэтак і сярод рабочых.
Адбывалася шырокая агітацыя для тлума-
чэньня масам партыйных лезунгау. Былі зроб-
лены заходы дзеля падліку зброі. Устаноулена
асьведамленасьць аб выкліку вайсковых ад-
дзелау штабам фронту і іншымі контр-рево-
люцыйнымі організацыямі і ўстановамі. З мэ-
таю наладжаньня масавай агітацыі праз друк,
28 ліпеня (8 жніўня) было прыступлена да
выданьня штодзённай большавіцкай газэты
«Звезда». Была гэтак сама зьвернута увага
на заўладаньне профсаюзамі, якія знаходзі-
ліся у руках бундаўцау і меншавікоу, але тут
пасьпехі былі нязначныя. Асаблівая ж увага
была зьвернута на наладжаньне зьвязку з

іншымі гарадамі і з фронтам. Для гэтае мэты у канцы жніўня было пастаноўлена склікаць краевую конфэрэнцыю. Дзякуючы карнілаўскаму паўстаньню, ня усе дэлегаты маглі прыбыць. Шмат з іх павінны былі на практыцы прымаць удзел у барацьбе з контр-рэвалюцыяй. Аднак прыехаўшыя дэлегаты прадстаўлялі 2.530 арганізаваных сяброў партыі. Знаходзячы, што яны прадстаўляюць значна ня усю арганізацыю, тыя, што сабраліся, абвясцілі сябе парадай і адклалі конфэрэнцыю на 15 верасня. На конфэрэнцыі 15 верасня было ужо прадстаўлена 9.190 сяброў партыі. Гэтая конфэрэнцыя дала сабе назву 1-ай Паўночна-Заходняй Краевай Конфэрэнцыі і абрала Паўночна-Заходні Краевы Камітэт Р. С.—Д. Р. П. (больш). Але рэвалюцыйныя настроі на старым імперыялістычным фронце гэтак хутка нарасталі, што праз 3 тыдні зьявілася патрэба склікаць новую конфэрэнцыю. 2-ая Паўночна-Заходняя Краевая Конфэрэнцыя, якая адбылася 5 кастрычніка, прадстаўляла ужо 28 508 сяброў партыі і

27.856 спачуваючых, пераважна з салдат фронту. Уся армія была ахоплена бальшавізмам. Селянін жаўнер ішоу у партыю дзеля таго, каб заўладать зямлею, зьніштожыць памешчыкаў, пазбыць вайну. Зразумела, яму патрэбны былі розныя тэорыі; зразумела, ен ня ведаў партыйнае праграмы цалком,—ен з яе зразумеў толькі некаторыя артыкулы, але за тое ен быў поўны рэвалюцыйнага уздыму і гатоў быў скарыстаць свае сілы для таго, каб дашчэнт зьнішчыць памешчыкаў з усімі феудальнымі астачамі, каб зьніштожыць уладу буржуазіі. Большага партыя ад яго й не магла вымагаць. Гэтая шматтысячная сялянская маса ў жаўнерскіх шынялях з сяброўскімі карткамі бальшавікоў у кішэнях, была тая самая, якая ўтварыла Кастрычнікаўскі пераварот у Менску і на заходнім фронце, якая дала магчымасьць нямецкаму расійскаму пролетарыату зрабыць сабе падуднай буйную і дробную буржуазію. Гэтая шматтысячная маса сялян-бальшавікоў была та самая, якая ў часе дэмабілізацыі, разыходзячыся па

весках і селах усяе Расіі, разьнесла бальшавіцкія пытаньні і дапамагла адбыцьцю Кастрычнікаускага перавароту на весцы. І які-бы нізкі ня быу політычны ровень 50 тысячнае нашае організацыі у дні Кастрычніка, усе-ж Менская організацыя і Паўночна-Заходні Краевы Камітэт выкавалі свае організацыйнае заданьне з гонарам.

Пасьля Кастрычніка, разам з дэмабілізацыяй Паўночна-Заходня і Менская організацыя пачалі хутка зьмяншацца, але іх праца перайшла ужо у мясцовую беларускую сялянскую масу, сярод якой трэба было замацаваць і надалей рабіць тое, што было зроблена да Кастрычніка. І у гэты-ж самы час бальшавіцкая організацыя заваеувае рабочых Менску, захадзіе апошнія мурі меншавізму і буржуазіі—савет профэсыйнальных саюзау.

III.

Калі агульнарасійскія і політычныя заданьні падрыхтоўкі рэвалюцыйнага пролетарскага перавароту у да-кастрычнікаўскі час становілі, як ударнае баявое заданьне, працу

у старой арміі, дык, аднак, нашая партыя не на адну хвілю не запамнівала усяе паважнасьці працы сярод тутэйшых рабочых і сялян. Яшчэ у красавіку м-цы быў скліканы 1-шы Губэрнскі Зьезд сялянскіх дэпутатаў, якім кіраваў с. Фрунзэ. Праз Зьезд, праз многалікіх сялянскіх дэпутатаў нашая партыя кінула у веску лезунгі расправы з панамі-памешчыкамі і захопу земляў сялянамі. Партыя на самым пачатку зразумела усю вагу нацыянальнага моманту у працы сярод сялян. Улетку 1917 году ад імя Менскага Савету быў агалошаны шэраг адозваў дзеля пашырэння на весцы сярод сялян на беларускай мове. Але нязначнае распаўсюджваньне гэтых адозваў, адсутнасьць працаўнікоў, ведаючых беларускую мову у партыі, зрабілі тое, што надалей гэтая практыка была закінута, і партыя зьвярталася да вескі на працягу доўгага часу амаль што выключна на расійскай мове. Дзякуючы гэтаму, на працягу году спэцыфічная беларуская праца праходзіла па-за партыяй і зрабілася справай чужых

для партыі элементау. Гэтае у значнай меры тлумачылася тым, што партыя усю сваю галоўную увагу зьвяртала на працу сярод сялянства, якое у той час было толькі ня у значнай меры уцягнута у нацыянальны рух. Партыя не прыняла пад увагу тае акалічнасьці, што умовы жыцьця сялянства Беларусі хавалі у сабе магчымасьці разьвіцьця нацыянальнага настрою.

І адсутнасьць выразна-выяўленых нацыянальных інтарэсаў сярод сялянства партыя тлумачыла, як банкруцтва [нацыянальна-згодніцкае політыкі беларускіх нацыянальна-соцыялістычных партый. Але калі нацыянальна, соцыялістычныя арганізацыі не карысталіся вялікім уплывам на сялян, дык яны мелі значны уплыў на беларускую інтэлігэнцыю. Усюды утвараліся беларускія гурткі і арганізацыі Бел. Соц. Грамады. У арміі закладалася сетка буйных беларускіх арганізацыяў. Гэтыя арганізацыі нацыяналістычнай дробна-буржуазнай інтэлігэнцыі і былі прадстаўлены у вялікай колькасьці на скліканым у

сьнежні 1917 году 1-м Усебеларускім Зьездзе. Ня гледзячы на тое, што зьезд быў створаны рукамі права-соцыялістычных беларускіх элемэнтаў, на ім была досыць моцнай левая фракцыя, і пры вумелым партыйным кіраўніцтве магчыма, што удалося б Зьезд раскалоць і яго рэвалюцыйную частку аб'яднаць пад савецкім сьцягам.

Але гэтае ня было зроблена, дзякуючы шэрагу упустак. За гэтым, калі Зьезд ухваліў рэзалюцыю, што ўлада у краі павінна быць перададзена ў рукі Выканаўчага Камітэту гэтага Зьезду беларускіх дэпутатаў, органам Савецкае ўлады не заставалася нічога іншага, як расьпусьціць Зьезд і заарыштаваць найбольш дзейных яго удзельнікаў. Гэтая падзея мела моцны уплыў на наступную тактыку нашых арганізацыяў у беларускім пытаньні і наогула абвострыла адносіны паміж камуністамі і беларускай інтэлігенцыяй. Створаная Зьездам Рада існавала нелегальна ў Менску, хоць выяўляла сябе вельмі слаба. Існавала гэтак сама выяўна

260565
варожая Савецкай уладзе Вайсковая Рада, на чале з Езавітавым і Аляксюком, якая у першыя пасья-кастрычнікаўскія дні занялася беларускімі фармаваньнямі. Але з канца сьнежня Комуністычнай партыі прыйшлося перанесьці сваю увагу з беларускіх нацыяналістых на польскіх нацыяналістых, якія групаваліся вакол саюзу вайсковых палякоў на чале з генэралам Даўбор-Мусьніцкім, арганізуючым шырока-здуманы вайсковы выступ проці Савецкае улады. Калі праканаліся у тым, што у дзеяньнях Езавітава і Аляксюка ёсьць некаторая згоднасьць з дзеяньнямі Даўбор-Мусьніцкага, не застава-лася нічога іншага, як ужыць яшчэ шэраг рэпрэсій да беларускіх нацыяналістых.

Калі з беларускім пытаньнем у першым пэрыядзе яе існаваньня нацпартыя не саўладала, дык яна значна лепей саўладала з польскім і жыдоўскім пытаньнем, бо сярод палякоў і жыдоў, клясавы падзел пайшоў значна далей, бо тутака проці нацыяналіс-тых стаялі моцныя кадры сьвядомых прале-

тарау, ідучых з бальшавікамі. Пасьля таго, як польская аб'яднанка (Зьяднаньне Соцыялістычнае) раскідалася, утварылася досыць моцная група польскіх бальшавікоў, якія вялі прапаганду на польскай мове і выдавалі бальшавіцкую польскую газэту „Польская Прауда“.

У жыдоўскай працы бальшавіцкай партыі прыйшлося вытрымаць моцную барацьбу з Бундам і Пойале-Цион, каб супроць іх мелка-буржуазнай ідэалогіі паставіць пролетарскую. І, ня глядзячы на тое, што нашая арганізацыя яшчэ не адважвалася на тое, каб стварыць спецыяльныя органы для жыдоўскай прапаганды, ужо к лютаму 1918 г. ей удалося заўладаць жыдоўскімі арганізаванымі рабочымі. Час нямецкае акупацыі азначана замацаваў і ўзмоцніў наш уплыў, аддаўшы цалком у нашыя рукі і профэсійнальны рух і коопэрацыю.

IV.

Сто дзен Савецкае улады (кастрычнік 1917 г.—люты 1918 г.) пакінулі найглыбей-

шы сьлед ува усей Беларусі. Распачатая улетку 1917 году у беларускай весцы прапаганда бальшавізму, у часе гэтых сту дзен знайшла самае шырокае распаўсюджаньне і увайшла глыбака у сьвядомасьць сялянскіх масаў. У часе гэтых сту дзен бальшавізм ператварыўся з тэорыі на практыку, з слоў на дзеянне, і калі 25 кастрычніка 1917 году ён быў чужы для шырокіх масаў, дык к 18 лютага 1918 году ён стаўся справай масаў. Сялянін стаў на бок бальшавізму, селянін стаў на бок Савецкае улады. І вось чаму беларускаму селяніну гэтак цяжка было перанесьці нямецкую окупацыю, вось чаму ён з гэтай самаахварай і энтузіязмам ішоў у паўстаньнікі аддзелы.

Бальшавізм у окупаванай немцамі Беларусі (гэтак званая другая окупацыя) быў так папулярны, што кожны, хто зьяўляўся ворагам надмернага ўціску і зьдзеку окупацыйнае улады, залічаў сябе да бальшавікоў. Нашы патаемныя (падпольныя) арганізацыі, пад сьцягам Комуністычнае партыі Беларусі, бу-

дучы організацыямі пераважна *паустанцкімі*, нічога не зрабілі і не маглі зрабіць дзеля расслаення вёскі. Оpozyцыйны настрой разьліваўся гэтак шырока, што *ён* захопліваў і заможнае сялянства і прыцягваў найбольш энэргічных прадстаўнікоў яе ў рады партыі. Зразумела, пасля аднаўленьня Савецкае ўлады ў сьнежні 1918 г. даваўся большасць з гэтых сялян-большавікоў, у часе перарэгістраваньня організацыі, пакінуць ва-за партыяй. Але, ня глядзячы на гэтае мерапрыемства, сяляне не пакідалі і надалей выступаць на абарону *сваіх адумаслова-сялянскіх інтарэсаў* ад імя большавікоў. Разыходжаньне паміж партыяй і сялянствам пачалося праз некалькі месяцаў пасля аднаўленьня Савецкае ўлады, калі партыя пачала азначана абпірацца на сялянскую беднату. Знадворнымі выяўленьнямі гэтага процэсу зьяўляліся тыя конфлікты, якія адбыліся на куністычных фракцыях павятовых зьездаў саветаў у студзені й лютым 1919 году.

У ідэалогіі рабочае масы за часы нямец-

кае акупацыі адбыліся ня менш значныя зьме-
ны. Цяжкае эканомічнае становішча, удзіскі
окупантау даказалі рабочым масам, што іх
справа—быць з бальшавікамі. Вось чаму ува
усіх дробных буржуазна-соцыялістычных нар-
тыях пачынаецца працэс зьявленьня. Бунд і
Пойале-Цыон становяцца на пляцформу Са-
вецкае улады. Але масы эвалюцыянуюць у
бок камунізму хутчэй, чымсь правядыры, і
дзеля гэтага выходзяць з сваіх партыяў і пе-
раходзяць да камуністых. К моманту аднаў-
леньня Савецкае улады першая частка гэтага
процэсу закончылася. Пачынаецца другая—
арганізацыйнага зьбліжваньня, перажыцьця
опартуністычных забабонаў (перажыткаў).

Але пэрыяд нямецкае акупацыі зьяўля-
ецца і пэрыядам успрыманьня масамі ідэі
беларускае незалежнасьці, на што партыя па-
вінна была зьвярнуць увагу. Пытаньні неза-
лежнасьці, пытаньні арганізацыі Бел. Рэспу-
блікі з гэтых часоў пачынаюць граць у Партыі
усе большую ролю. Пад уплывам гэтага,
амаль што адначасна партыйныя арганізацыі

у Маскве й Смаленску пачынаюць схіляцца да думкі аб патрэбе неадкладнага утварэння Беларускае Рэспублікі. Зъезд беларускіх сэкцыяў Р. К. П. у палове сьнежня 1918 і. у Маскве ухваляе пастанову аб патрэбе аглашэння Беларускае Рэспублікі. Пасьля некаторага часу, у канцы сьнежня 1918 г. П. Заходні Краевы Зъезд Р.К.П. гэтак сама прыняў аналегічныя пастановы і зьмяніў сваю назву на I Конгрэс Комуністычнае Партыі Беларусі. На падставе гэтых пастановаў 1 студзеня 1919 году і было дэкларавана утварэнне Бел. С.С.Р.

Аднак нашая партыя у гэты перыяд яшчэ не зрабіла тых вывадаў, якія яна па беларускаму пытанню павінна была зрабіць. Яна абмежавалася фармальным аглашэннем роўнапраўя нацыяў, але не парупілася аб тым, каб фактычна сапраўды прыцягнуць да працы мясцовы элемент. Яна не зразумела гэтак сама значэння перыядычнага друку на беларускай мове. Высунутае некаторымі таварышамі пытанне аб асыгнаваньні сродкаў

на выданьне газеты на беларускай мове было адхілена і зауважана, што народныя масы Меншчыны амаль што ня умеюць чытаць па беларуску і ува усякім разе уважаюць за лепшае рускія выданні, чымсь беларускія. Гэткая пастаноўка пытання абвострывала адносіны паміж беларускай часткай (меншасцю) і не-беларускай часткай (большасцю) арганізацыі. Група беларусаў ставіла пытаньне аб утварэньні беларускай кампартыі на гэтай самай аснове, на якой бы створаны жыдоўскі фэрбанд, а калі гэтая прапанова была адхілена, дык яны паспрабавалі арганізаваць, асабліва з прыбываючых з Расіі беларусаў-кампартыйцаў, беларускія сэкцыі, што йзноу было адхілена Цэнтральным Бюро. Гэтая вялікадзяржаўная тактыка кіруючай групы працаўнікоў першага беларускага савецкага ўраду адпіннула частку беларускіх камуністаў і зрабіла перашкоду далейшаму разьвіцьцю і замацаваньню зьвязку партыі з масамі працоўных сялян.

У сакавіку 1919 году адбылося аб'яд-

наўне Савецкае Беларусі з Савецкаю Літ-
вою у адну рэспубліку і зьліцьце компар-
тый абедзьвюх краін. Але і гэтая падзея не
прывяла да зьмены політыкі нашае партыі у
нацыянальным пытаньні.

На шлях правідловага разьвязаньня бела-
рускага нацыянальнага пытаньня наша пар-
тыя стала толькі у часе польскае окупацыі,
у канцы 1919 і у пачатку 1920 году. У гэты
час перш за усе была прызнана патрэба
пропаганды на беларускай мове нараўне з
пропагандаю на жыдоускай і польскай мовах.
Было прыступлена да выданьня партыйнае
газэты на беларускай мове „Савецкая Бела-
русь“ і досыць значнага ліку лістовак. Пар-
тыя зрабіла заходы, каб набыць уплыў на
масы, якія йшлі за беларускімі нацыяналі-
стамі. Была распачата літаратурная кампанія
дзея выкрыцьця нацыяналістычных груп і
іх хітрыкаў, даказваючы іх поўную бяспо-
мачнасьць. Гэтае давяло да таго, што к мо-
манту польска-савецкае вайны беларускія на-
цыянальныя партыі (партыя бел. эсэраў, фэ-

дэралістых, сэц. дэм. і г. д.) зусім збанкрутаваліся.

Ініцыятыва у політычнай і культурнай працы на беларускай мове перайшла у рукі Комуністычнае партыі.

V.

Савецка-польская вайна зрабіла магутны уздым масавага рэвалюцыйнага руху на Беларусі. Праз наўстанцкія аддзелы, праз актыўную барацьбу з палякамі да партыі прыйшлі новыя кадры сялян.

Профэсіянальны рух, нашая партыйная нелегальная арганізацыя выхавала новыя кадры політычна-дзейных комуністых.

Узрост нашага партыйнага уплыву выразна выявіўся у распадзе дробных буржуазна-соцыялістычных партый. Бунд, пад націскам узросту нутраных рэвалюцыйных сіл, выходзячых ад рабочага, на канфэрэнцыі увесну 1920 году прыняў камуністычную праграму, выкінуў старую, бундаўскую, нацыянальную праграму і пачаў перамаўленьні аб уваходзе

у Р. К. П. Пойале-Цыон, які расклаўся на соцыял-дэмакратычную і камуністычную, развальвалася далей і пакідала існаваць, як палітычная арганізацыя. Усе, што што было у ей рэвалюцыйнага і здольнага перайсьці ад дробна-буржуазнага сьіонісцкага утопізму да марксызму, разрывала з пойале-цыянісцкімі банкрутамі. Камуністычная партыя засталася адзінай партыяй жыдоускае рабочае клясы.

Утвораная у канцы 1919 году беларуская камуністычная арганізацыя, яднаючая нацыяналістычна-абфарбаваную беларускую камуністычную інтэлігэнцыю, шпаркімі крокамі блізлася да марксызму і праз месяц пасля забраньня савецкімі войскамі Менску фармальна увайшла ў Камуністычную партыю Беларусі.

Супроць К. П. Беларусі заставалася адна партыя беларускіх соцыялістых-рэвалюцыянераў, якая па сваёй істоце зьяўлялася ня масавай партыяй, а групаю інтэлігэнцыі. Бачучы, што сялянскі грунт гіне з-пад ног, беларускія эсэры яшчэ ў часе польскае оку-

пацыі увайшлі у зносіны з ЦК К. П. Л. і Б. і ЦК Р. К. П. Дзеля гэтае мэты іх правадыры прыяжджалі у Смаленск і Менск. Комуністычная партыя Літвы і Беларусі згадзілася на матар'яльнае падтрыманьне працы беларускіх эсэраў у польскай окупацыі і прызнала магчымым весьці з імі перамауленьні аб утварэньні коаліцыйнага ўраду Савецкае Беларусі. Але гэтыя перамауленьні наткнуліся на шэраг дробна-буржуазных і народніцкіх вымаганьняў з боку беларускіх эсэраў, зусім немагчымых для комуністых. Беларуска-Савецкая Соцыялістычная Рэспубліка была адноўлена праз коаліцыю Комуністычнае партыі, Беларускай Комуністычнай арганізацыі і Бунду, прадстаўнікі якіх і увайшлі у першыя рэўком 1920 г. Беларускія эсэры засталіся на працягу некалькіх месяцаў легальнай апазыцыяй але у часе зімовага крызісу 1920—21 году іх правадыры вачавідна кінуліся ў вабоймы контр-рэвалюцыі і тым самым ліквідавалі сябе, як партыю, прымаючую удзел у грамадзянскім жыцьці Савецкае Беларусі.

Розніца паміж умовамі ў Літве і у Беларусі, пераход літоускае часткі партыі на надпольную працу у дэмакратычнай кулацкай Літве, а беларускай часткі—да савецкага будаўніцтва паставілі партыю перад патрэбаю падзяліцца на дзве часткі—на К. П. Беларусі і К. П. Літвы, што і адбылося увосень 1920 г.

У новы перыяд існавання Савецкае улады Комуністычная партыя радыкальна змяніла сваю сялянскую і нацыянальную політыку.

У 1919 годзе Савецкая улада імкнулася, каб захаваць у сваіх руках старыя памешчыцкія маёнткі, утвараючы з іх савецкія гаспадаркі, што не магло здаволіць шырокія сялянскія масы. У 1920 годзе Комуністычная партыя Беларусі радыкальна перагледзела сваю тактыку у сялянскім пытанні і прыступіла да разьдзелу большасці памешчыцкіх маёнткаў паміж сялянам. Гэтым Комуністычная партыя Беларусі заваявала сымпатыю шырокіх колаў сялян.

У нацыянальнай політыцы партыя дэкларавала школу на роднай мове, распачала наладжаньне як вуснае, гэтак і друкованае агітацыі і прапаганды на усіх мясцовых, і у васобку на беларускай мове. Вынікі гэтае тактыкі відаць зараз у тым шырокім політычным даверры, якім цяпер карыстаецца Кампартыя Беларусі з боку працоўных усіх нацыяў, і у тым факце, што Савецкая Беларусь зрабілася асяродкам цэнгу для замежнага беларускага сялянства.

Пастановы XII зьезду Р. К. П. па нацыянальнаму пытаньню для Савецкай Беларусі не зьявіліся неспадзяванкай. Яны толькі пасьведчылі, што той курс, які К. П. Б. узяла тры гады уперад, быў дасканала правідловы і зусім адпавядае агульнае партыйнае лініі.

На працягу апошняга перыяду існаваньня Беларусі, велікадзяржаўны рускі шовінізм амаль што не выяўляецца. Здараліся некаторыя супярэчнасьці паміж асобнымі нацыянальнымі групамі у радок партыі, але супярэчнасьці гэтыя трывалі вельмі малы час. Група

дзеіных беларускіх комуістых у 1921 годзе зрабіла заяву аб сваёй нязгодзе з тым тэм-пам, якім ажыцьцяўляецца праца па белару-сізацыі, але тыя мерапрыемствы, якія надалей былі ужыты, наагул і цалком здаволілі і гэтую групу. Адсутнасьць моцна выяўленага рускага шовінізму выбівала грунт з-над ног беларускага мясцовага шовінізму. І у радох К. П. Б. утварыліся зусім дзелавыя адносіны паміж рознымі нацыянальнымі групамі.

КАЛІНІНСКАЯ АКРУГОВАЯ ДРУКАРНЯ

Акварт № 7002 19/III-25 г.

Ф. № 298 экз. 3000

С полным тестом документа можно
ознакомиться в библиотеке